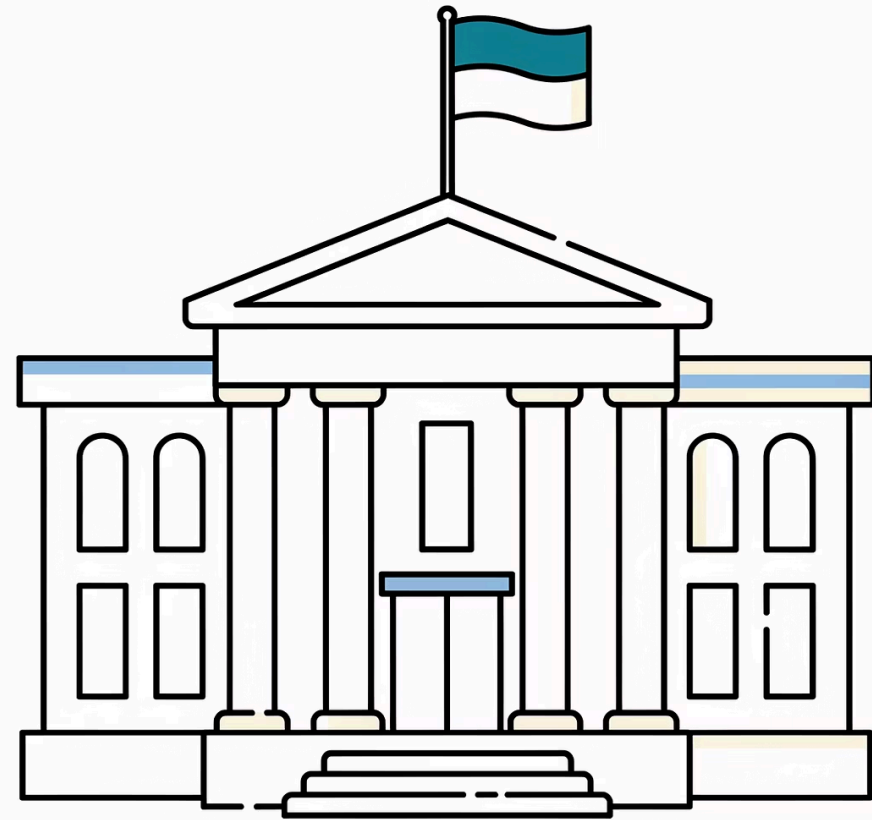

Тема 5. Кадрове забезпечення органів прокуратури

Відповідно до Закону України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII, порядок зайняття посади прокурора та звільнення з адміністративної посади регулюється розділом IV Закону. Розглядаються вимоги до кандидатів, добір, кваліфікаційний іспит, спеціальна перевірка, первинна підготовка, стажування, призначення на адміністративні посади та підстави звільнення.

Кадрова політика та кадрове забезпечення органів прокуратури України

Кадрова політика — це важливий елемент роботи з кадрами, сукупність принципів і норм, якими керується держава під час добору й розміщення на посадах, підготовки, перепідготовки та переміщення державних службовців.

Кадрове забезпечення органів прокуратури України полягає у належній організації роботи з підготовки, добору, розстановки та виховання кадрів, підвищення професійної компетентності, формування у прокурора високих моральних якостей під час виконання ним службових обов'язків. Кадрове забезпечення — це комплекс дій, спрямованих на пошук, оцінку і встановлення правовідносин з працівниками в установі, підприємстві чи організації для подальшого кар'єрного зростання, а також у разі нового найму працівників на тимчасовій чи постійній основі.

Метою кадрового забезпечення органів прокуратури України є задоволення потреб у висококваліфікованих кадрах та ефективне виконання ними конституційних функцій органів прокуратури України.

У наказі Генерального прокурора України від 15 вересня 2014 року № 2гн «Про організацію роботи з кадрами в органах прокуратури України» зазначено, що основними критеріями оцінки кадрової роботи є: укомплектування колективів прокуратур та їхніх структурних підрозділів кваліфікованими, сумлінними працівниками; прозорість і справедливість у доборі, розстановці та переміщенні кадрів; стабільність кадрового складу; забезпечення раціонального співвідношення молодих та досвідчених працівників; належний рівень службової та трудової дисципліни.

В оцінці діяльності прокурорів і слідчих визначальними критеріями мають бути: кваліфікованість, компетентність, досвідченість, відданість справі, ініціативність, особистий внесок у підвищення ефективності прокурорсько-слідчої діяльності, принциповість та неупередженість у вирішенні службових питань, уміння протистояти незаконному впливу, непримиренність до будь-яких порушень закону, дотримання морально-етичних норм.

До кадрів органів прокуратури України відносять лише працівників, яким присвоєні класні чини, — прокурорів, оскільки це основна категорія працівників органів прокуратури України, єдина категорія, уповноважена виконувати конституційні функції прокуратури та основні завдання, визначені Законом України «Про прокуратуру». Однак у широкому розумінні термін «кадри органів прокуратури» охоплює всі категорії працівників: прокурорів, наукових, науково-педагогічних працівників, аспірантів і докторантів, державних службовців, технічних та медичних працівників, які зайняті у системі органів прокуратури.

Суб'єкти та об'єкти кадрового забезпечення органів прокуратури України

Суб'єктами кадрового забезпечення органів прокуратури України, які безпосередньо пов'язані з виконанням функцій кадрового забезпечення, є: Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія прокурорів, начальник (прокурор) кадрового структурного підрозділу, Національна академія прокуратури України. Керівник прокуратури своїм наказом призначає кандидата на посаду. Крім того, такими суб'єктами є прокурори, які займають адміністративні посади, — керівники структурних підрозділів, котрі завдяки своїм службовим повноваженням здатні свідомо та цілеспрямовано реалізовувати заходи добору, розстановки, виховання, організації безперервного професійного навчання підпорядкованих прокурорів.

Об'єктами кадрового забезпечення органів прокуратури України є:

1. кандидат на посаду прокурора;
2. прокурор регіональної прокуратури;
3. прокурор Генеральної прокуратури України;
4. військовий прокурор з числа офіцерів.

Не може бути об'єктом кадрового забезпечення органів прокуратури України особа, яка:

1. визнана судом обмежено дієздатною або недієздатною;
2. має захворювання, що перешкоджає виконанню обов'язків прокурора;
3. має незняту чи непогашену судимість або на яку накладалося адміністративне стягнення за вчинення корупційного діяння.

Основні напрями кадрового забезпечення органів прокуратури України

Основними напрямками кадрового забезпечення органів прокуратури України є:

- **комплексне вирішення** завдань якісного комплектування та ефективного використання кадрового потенціалу в усій сфері кадрової роботи;
- **ґрунтовне запровадження** активних методів і форм підготовки необхідних фахівців для реалізації функцій та завдань;
- **планомірна робота** з керівними кадрами та кадровим резервом: висунення, планування, просування по службі, підготовка кандидатів для висунення на вищі посади, навчання, підвищення кваліфікації і стажування на відповідних посадах, переміщення прокурорських працівників;
- **активізація роботи** керівників усіх рівнів і кадрових підрозділів щодо стабілізації колективів прокуратур, підвищення активності молодих спеціалістів усієї номенклатури посад, удосконалення організаційних, матеріальних і моральних заохочень;
- **підняття на якісно новий рівень** ролі кадрових підрозділів у забезпеченні соціальних гарантій для прокурорів;
- **запровадження новітніх форм** добору та розстановки кадрів;
- **забезпечення широкої гласності** у роботі прокуратури;
- **створення системи безперервного професійного навчання** та підготовки спеціалістів для кадрових підрозділів.

Комплектування прокуратур **висококваліфікованими кадрами** є провідною складовою кадрового забезпечення, адже від рівня професійної компетентності прокурорів залежить ефективність діяльності прокуратури.

Вимоги до кандидатів на посаду прокурора

Згідно зі **статтею 27 ЗУ «Про прокуратуру»**, прокурором може бути призначений громадянин України, який відповідає таким вимогам:

Громадянство та вік

Виключно громадянин України, який досяг **25-річного віку**. Наявність іноземного громадянства або виду на проживання в іноземній державі є підставою для відмови у призначенні.

Освіта та стаж

Наявність **вищої юридичної освіти** (освітньо-кваліфікаційний рівень «спеціаліст» або «магістр»). Стаж роботи у галузі права **не менше двох років** після здобуття відповідного ступеня.

Стан здоров'я та ділові якості

Кандидат повинен **володіти державною мовою**, бути здатним за своїми особистими і діловими якостями, станом здоров'я виконувати відповідні службові обов'язки прокурора.

Обмеження

Не може бути призначений прокурором громадянин, який: **визнаний судом недієздатним**; має судимість; позбавлений права обіймати відповідні посади; є членом політичної партії або профспілки (ст. 27 ч. 2).

Добір кандидатів на посаду прокурора

Відповідно до **статті 28 ЗУ «Про прокуратуру»**, добір кандидатів на посаду прокурора здійснюється на конкурсній основі. Оголошення про проведення добору публікується на офіційному веб-сайті Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів (КДКП).

1

Подання заяви

Особа подає заяву та необхідні документи до КДКП у встановлений строк. Перевіряється відповідність формальним вимогам ст. 27 Закону.

2

Перевірка документів

КДКП перевіряє повноту та достовірність поданих документів, відповідність кандидата встановленим вимогам до прокурора.

3

Допуск до іспиту

За результатами перевірки КДКП приймає рішення про допуск кандидата до складання кваліфікаційного іспиту або про відмову у допуску.

4

Оприлюднення результатів

Результати добору оприлюднюються на офіційному веб-сайті КДКП. Кандидати, які пройшли добір, допускаються до кваліфікаційного іспиту.

Відповідно до ч. 3 ст. 28, КДКП забезпечує рівний доступ усіх кандидатів до участі у доборі та прозорість процедури на всіх її етапах.

Кваліфікаційний іспит

Згідно зі **статтею 29 ЗУ «Про прокуратуру»**, кваліфікаційний іспит проводиться Кваліфікаційно-дисциплінарною комісією прокурорів з метою перевірки рівня теоретичних знань кандидата у сфері права, а також практичних навичок, необхідних для виконання повноважень прокурора.

Форма та зміст іспиту

Іспит складається з двох частин: **анонімного тестування** (перевірка знань законодавства) та **практичного завдання** (складання процесуального документа або вирішення практичної ситуації).

Тематика охоплює конституційне, кримінальне, цивільне, адміністративне право та процес.

Оцінювання та результати

За результатами кваліфікаційного іспиту КДКП приймає рішення про **успішне складання** або **незадовільний результат**. Кандидат, який не склав іспит, має право повторно взяти участь у доборі не раніше ніж через **один рік** (ч. 5 ст. 29). Результати іспиту є дійсними протягом трьох років.

Оприлюднення

Результати кваліфікаційного іспиту оприлюднюються на офіційному веб-сайті КДКП з дотриманням вимог щодо захисту персональних даних.

Спеціальна перевірка кандидата на посаду прокурора

Відповідно до **статті 30 ЗУ «Про прокуратуру»**, кандидат на посаду прокурора, який успішно склав кваліфікаційний іспит, підлягає обов'язковій спеціальній перевірці. Метою перевірки є встановлення відповідності кандидата вимогам доброчесності та відсутності обставин, що перешкоджають призначенню на посаду.

Перевірка біографічних даних

Перевіряються відомості про освіту, трудову діяльність, наявність судимостей, притягнення до адміністративної відповідальності за корупційні правопорушення.

Декларування майна

Перевіряється достовірність відомостей, зазначених у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Перевірка органами безпеки

Органи Служби безпеки України здійснюють перевірку кандидата на предмет наявності відомостей, що можуть перешкоджати допуску до державної таємниці.

Медична перевірка

Кандидат проходить медичний огляд для підтвердження стану здоров'я, що дозволяє виконувати службові обов'язки прокурора відповідно до вимог ст. 27 Закону.

За результатами спеціальної перевірки КДКП приймає рішення про **можливість призначення** кандидата на посаду прокурора або про **відмову** у такому призначенні з обґрунтуванням підстав (ч. 4 ст. 30).

Первинна підготовка кандидатів на посаду прокурора

Згідно зі **статтею 32 ЗУ «Про прокуратуру»**, особи, які успішно пройшли добір та спеціальну перевірку, зобов'язані пройти первинну підготовку в Національній академії прокуратури України (нині — відповідний навчальний підрозділ) до призначення на посаду прокурора.

1 Мета первинної підготовки

- 1** Набуття кандидатами практичних навичок та знань, необхідних для виконання повноважень прокурора. Підготовка охоплює процесуальну діяльність, методика розслідування, підтримання обвинувачення в суді, представництво інтересів держави.

2 Строк та форма підготовки

- 2** Первинна підготовка здійснюється протягом **строку, визначеного програмою**, затвердженою Радою прокурорів України. Навчання поєднує теоретичні заняття та практичні тренінги.

3 Результати підготовки

- 3** За підсумками первинної підготовки кандидат отримує **свідоцтво**, яке є підставою для допуску до стажування. Особи, які не завершили підготовку або отримали незадовільну оцінку, не допускаються до стажування.

Стажування кандидатів на посаду прокурора

Відповідно до **статті 33 ЗУ «Про прокуратуру»**, після завершення первинної підготовки кандидат на посаду прокурора проходить стажування в органах прокуратури під керівництвом досвідченого прокурора-наставника.

Порядок та строки стажування

Стажування проводиться в органах прокуратури відповідного рівня. Строк стажування визначається КДКП, але не може бути меншим, ніж передбачено програмою. Під час стажування кандидат виконує окремі функції прокурора під безпосереднім контролем наставника.

Оцінювання за результатами стажування

Після завершення стажування наставник надає **письмовий висновок** про результати роботи кандидата. КДКП на підставі висновку приймає рішення про **успішне проходження стажування** або про його незадовільні результати. У разі незадовільних результатів кандидат може бути направлений на повторне стажування або відмовлено у призначенні на посаду (ч. 5 ст. 33).

Правовий статус стажиста

Стажист не є прокурором і не має права самостійно здійснювати процесуальні дії. Його діяльність здійснюється виключно під наглядом наставника.

Порядок призначення прокурора на адміністративну посаду

Відповідно до **статті 39 ЗУ «Про прокуратуру»**, адміністративними посадами в органах прокуратури є посади керівників прокуратур та їх заступників. Призначення на ці посади здійснюється у спеціальному порядку.

Строк перебування на адміністративній посаді керівника прокуратури (крім Генерального прокурора) становить **п'ять років**. Одна і та сама особа не може обіймати одну адміністративну посаду більше двох строків поспіль (ч. 6 ст. 39).

Призначення Генерального прокурора

Порядок призначення Генерального прокурора визначається **статтею 8 ЗУ «Про прокуратуру»** та **статтею 131-1 Конституції України**. Це особлива процедура, що відрізняється від загального порядку призначення прокурорів на адміністративні посади.

Суб'єкт призначення

Генеральний прокурор **призначається на посаду Президентом України** за згодою Верховної Ради України. Це конституційна норма, закріплена у ст. 131-1 Конституції та відтворена у ст. 8 Закону.

Вимоги до кандидата

Кандидат на посаду Генерального прокурора повинен відповідати загальним вимогам до прокурора (ст. 27), мати **стаж роботи у сфері права не менше десяти років** та досвід роботи на керівних посадах.

Строк повноважень

Генеральний прокурор призначається строком на **шість років**. Одна і та сама особа не може обіймати цю посаду двічі (ч. 4 ст. 8 Закону). Після закінчення строку повноважень Генеральний прокурор продовжує виконувати обов'язки до призначення нового.

Порядок звільнення прокурора з адміністративної посади та припинення повноважень

Відповідно до **статті 40 ЗУ «Про прокуратуру»**, прокурор може бути звільнений з адміністративної посади (при цьому залишаючись прокурором) або його повноваження на адміністративній посаді можуть бути припинені з інших підстав.

Закінчення строку повноважень

Повноваження прокурора на адміністративній посаді припиняються у зв'язку із **закінченням п'ятирічного строку**, на який його було призначено (ч. 1 ст. 40). Прокурор продовжує виконувати обов'язки до призначення нового керівника.

Власне бажання

Прокурор має право **подати заяву про звільнення** з адміністративної посади за власним бажанням. Рішення про звільнення приймається відповідним суб'єктом призначення протягом встановленого строку.

Рішення КДКП

КДКП може прийняти рішення про **звільнення прокурора з адміністративної посади** у разі встановлення фактів неналежного виконання адміністративних обов'язків, порушення вимог законодавства або за результатами оцінювання (ч. 2 ст. 40).

Інші підстави

Повноваження на адміністративній посаді припиняються також у разі: **звільнення з посади прокурора** (ст. 51); набрання законної сили обвинувальним вироком суду; визнання недієздатним; смерті або оголошення померлим (ч. 3 ст. 40).

Підстави звільнення Генерального прокурора

Підстави та порядок звільнення Генерального прокурора визначені **статтею 9 ЗУ «Про прокуратуру»**. Процедура звільнення є особливою та відрізняється від загального порядку звільнення прокурорів з адміністративних посад.

Суб'єкт звільнення

Генеральний прокурор **звільняється з посади Президентом України**. Верховна Рада України може висловити недовіру Генеральному прокурору, що має наслідком його відставку (ч. 1 ст. 9, ст. 131-1 Конституції України).

Недовіра Верховної Ради

Верховна Рада України може прийняти резолюцію про **недовіру Генеральному прокурору**, що тягне за собою його відставку. Для прийняття такого рішення необхідна більшість від конституційного складу Верховної Ради (ч. 2 ст. 9).

Підстави звільнення (ст. 9 ч. 1)

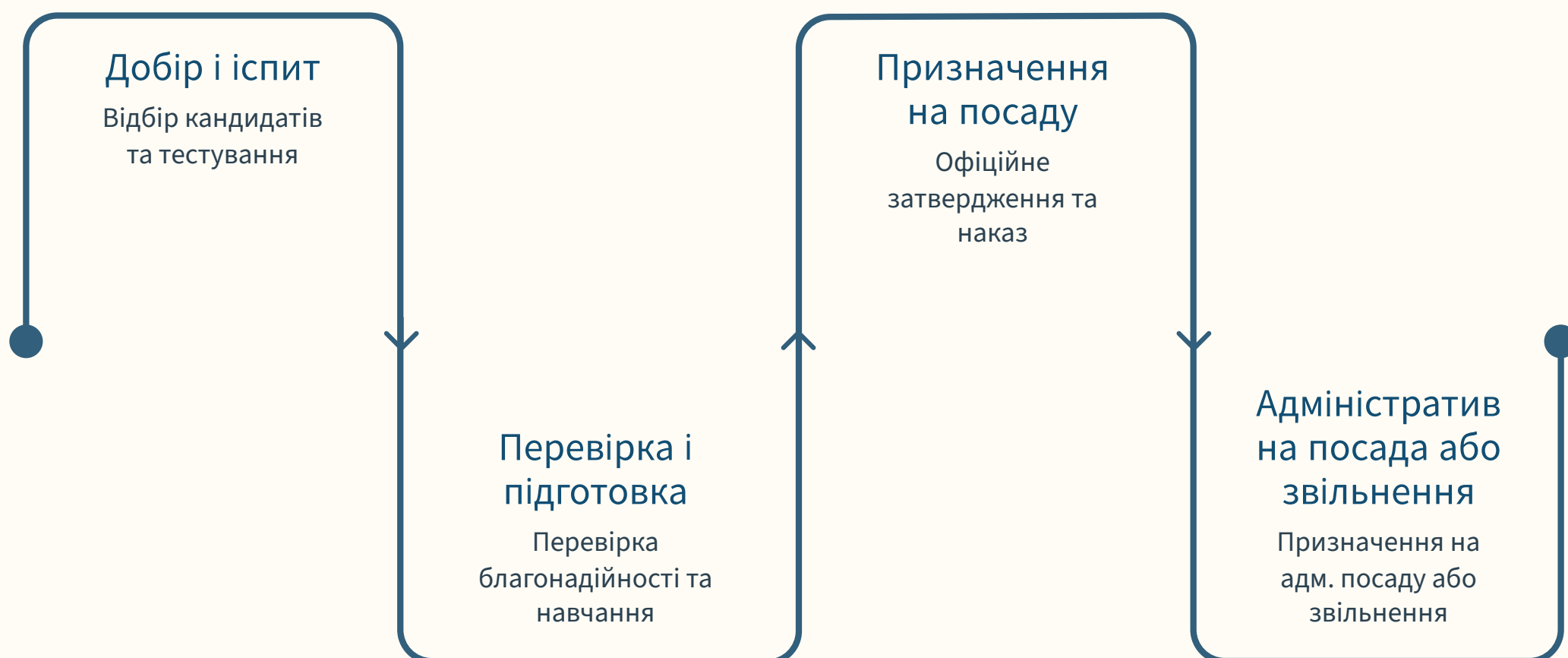
- Закінчення строку повноважень (шість років)
- Неможливість виконувати обов'язки за станом здоров'я
- Порушення вимог щодо несумісності (членство у партії, підприємницька діяльність)
- Набрання законної сили обвинувальним вироком суду
- Припинення громадянства України або набуття громадянства іншої держави
- Подання заяви про відставку
- Смерть або оголошення померлим за рішенням суду
- Висловлення недовіри Верховною Радою України

 Важливо: Звільнення Генерального прокурора з підстав, не передбачених ст. 9 ЗУ «Про прокуратуру», є незаконним та може бути оскаржено в судовому порядку. Це є гарантією незалежності прокуратури від політичного тиску.

Узагальнення: Ключові статті ЗУ «Про прокуратуру»

Нижче наведено зведену таблицю основних статей Закону України «Про прокуратуру», що регулюють порядок зайняття посади прокурора та звільнення з адміністративної посади.

Стаття	Назва / Предмет регулювання	Основний зміст
Ст. 27	Вимоги до кандидата на посаду прокурора	Громадянство, вік (25 років), вища юридична освіта, стаж 2 роки, стан здоров'я, знання державної мови, обмеження
Ст. 28	Добір кандидатів на посаду прокурора	Конкурсний добір, оголошення КДКП, перевірка документів, допуск до іспиту
Ст. 29	Кваліфікаційний іспит	Анонімне тестування та практичне завдання; повторний іспит — не раніше ніж через рік
Ст. 30	Спеціальна перевірка	Перевірка біографії, декларації, органами СБУ, медичний огляд
Ст. 32	Первинна підготовка	Навчання в Національній академії прокуратури, отримання свідоцтва
Ст. 33	Стажування	Стажування під керівництвом наставника, письмовий висновок, рішення КДКП
Ст. 39	Призначення на адміністративну посаду	Конкурс, рекомендація КДКП, строк 5 років, не більше двох строків поспіль
Ст. 8	Призначення Генерального прокурора	Президент за згодою ВРУ, строк 6 років, не може обіймати посаду двічі
Ст. 40	Звільнення з адміністративної посади	Закінчення строку, власне бажання, рішення КДКП, інші підстави
Ст. 9	Звільнення Генерального прокурора	Президент, недовіра ВРУ, вичерпний перелік підстав

Список використаних джерел

1. Борейко Г. Д., Броневицька О. М., Лісіцина Ю. О., Луцик В. В., Навроцька В. В. Прокурорське право : навч. посібник. Львів : ЛьДУВС, 2019.
2. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1697-VII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 2–3. Ст. 12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>
3. Положення про кваліфікаційно-дисциплінарну комісію прокурорів : затв. рішенням КДКП від 27 квіт. 2017 р. URL: <https://kdcp.gov.ua>
4. Gamma — платформа для створення презентацій та документів. URL: <https://gamma.app> (дата звернення: 30.03.2026). — використано для оформлення навчальної презентації з дотриманням принципів академічної доброчесності.